

ELS CONCEPTES SINTÀCTICS BÀSICS EN L'ENSENYAMENT MITJÀ: ALTERNATIVA

Empar Oliva

(IES Lluís Vives, València)

RESUM

Este treball complementa l'anterior (l'estat de la qüestió), desplegat per Saragossà. Després de mostrar la relació entre les unitats de la sintaxi i la percepció humana (§2.1.1), proposeu quina missió té encomanada la sintaxi dins de la teoria lingüística (§2.1.2), la qual respecten les definicions de les relacions (des de la més bàsica, *nucli i modificador*, §2.1.3, fins a la construcció màxima, *l'oració*, §2.2.1). Amb un nom i modificadors restrictius (o *determinatius*), expressem de quina entitat volem parlar (el *subjecte*, §2.2.3); és el procés contrari a crear noms (§2.2.2). La predicació (que indica què li passa al subjecte) consta d'un verb en un temps (que comunica el canvi o la permanència del subjecte, §2.3.2) i les *circumstàncies* (§2.3.3). Els circumstancials *regits* estan implicats pel contingut semàntic del verb (*anar*: origen, destinació i trajecte, §2.4.1). *L'objecte* és el constituent que rep els efectes del canvi o la permanència del subjecte; és inseparable dels *verbs transitius* (§2.4.2). Per a aplicar la proposta a l'ensenyament mitjà, el treball diferencia entre la finalitat comunicativa d'un concepte i els mitjans lingüístics creats per a assolir-la. En una primera etapa, la docència es limitaria a explicar per a què aprofita cada concepte sintàctic en la comunicació (§3.2).

Paraules clau: ensenyament secundari, sintaxi, categoria, funció, construcció, nucli, modificador, subjecte, predicació, oració, concepció universal de la teoria lingüística

ABSTRACT

This work complements the previous one (the state of the question) by Saragossà. After showing the relationship between the units of syntax and human perception (2.1.1), I propose what mission syntax has within linguistic theory (2.1.2), which respects the definitions of the relations (from the most basic, nucleus and modifier, 2.1.3, to the maximum construction, the sentence, 2.2.1). With a noun and restrictive (or determinative) modifiers, we express what entity we want to talk about (the subject, 2.2.3); it is the opposite process of creating nouns (2.2.2). The predication (which indicates what happens to the subject) consists of a verb in a tense (which communicates the change or permanence of the subject, 2.3.2) and the circumstances (2.3.3). The governed circumstantials are implied by the semantic content of the verb (ir: origin, path and destination, 2.4.1). The object is the constituent that receives the effects of the change or permanence of the subject; it is inseparable from transitive verbs (2.4.2). In order to apply this theoretical proposal to secondary education, this paper differentiates between the communicative purpose of a concept and the linguistic means created to achieve it. In the first stage, teaching would be limited to explaining the purpose of each syntactic concept in communication.

Keywords: secondary education, syntax, category, function, construction, core, modifier, subject, predicate, sentence, universal conception of linguistic theory

1. INTRODUCCIÓ

Esta comunicació té la finalitat de presentar una proposta sobre les nocions fonamentals de la sintaxi que evite les anomalies pedagògiques que han aparegut en la comunicació «Els conceptes sintàctics bàsics en l'ensenyament mitjà: actuacions habituals», presentada per Abelard Saragossà. Partiré del principi que, la definició de qualsevol concepte lingüístic, ha de començar per explicar quin valor aporta a la comunicació lingüística. El camí que seguirem és el següent. Primer que res, explicarem quina funció fa la sintaxi dins de la teoria lingüística (§2.1.1). Tot seguit, descriurem els conceptes fonamentals de la sintaxi (les unitats, les relacions i les construccions, §2.1.2). En tercer lloc, tractarem les altres nocions fonamentals de la sintaxi (la dualitat *nucli i modificador* i una caracterització sumària del funcionament de cada categoria sintàctica, §2.1.3–§2.1.5). Amb eixe fonament, descriurem com es formen les oracions (§2.2 i §2.3). Fi-

nalment, tractarem breument dos conceptes importants, el règim verbal i l'objecte directe (§2.4):

1. Contingut de l'alternativa

- a. Per a què aprofita la sintaxi en la teoria lingüística (§2.1.1).
- b. El fonament teòric de la sintaxi (unitats, relacions i construccions, §2.1.2).
- c. Més conceptes sintàctics bàsics (la dualitat *nucli i modificador*, i una caracterització sumària del funcionament de cada categoria sintàctica, §2.1.3–§2.1.5)
- d. Com es formen les oracions (§2.2 i §2.3)
- e. Els conceptes règim verbal i *objecte directe* (§2.4)

He fet exposicions inductives quan pensava que el camí purament deductiu demanava un esforç intel·lectual massa elevat per als alumnes. Com ara, unes línies més avall (§2.1.1) trobareu un exemple d'explicació inductiva, ja que per a descriure per què és necessària la sintaxi dins de la teoria lingüística he partit del coneixement intuïtiu de les *paraules* que tenen els parlants. Un manual purament deductiu hauria caracteritzat directament l'objecte d'estudi de la sintaxi, i només hauria tractat la finalitat de la sintaxi quan hauria definit el concepte *paraula*.

2. UNA PROPOSTA PER A L'ESCOLA

2.1. INTRODUCCIÓ A LA SINTAXI

2.1.1. Finalitat de la sintaxi en la teoria lingüística

Començarem l'estudi de la sintaxi preguntant-nos per a què aprofita la teoria sintàctica dins de la teoria lingüística. No cal dir que eixa operació és indispensable, ja que les persones no ens dediquem a estudiar coses sense saber per què ho fem ni per a què. Explicarem la necessitat de la sintaxi d'una manera inductiva, partint de coses que els alumnes ja saben (o intuïxen) com a parlants. Sabem que, quan ens comuniquem usant una llengua, expressem una successió de paraules (*llapis, nou, dins, fer...*). Els parlants no saben identificar totes les paraules, però sí una gran part. També sabem que cada paraula té un significat o valor. En tercer lloc, intuïm que les paraules que diem no estan soltes, sinó unides o vinculades. Finalment, sabem que, a partir de les paraules dites, arribem a un valor més general (que solem anomenar *pensament*). Eixa descripció comporta que la missió que té encomanada la sintaxi en la teoria lingüística és la següent:

1. Finalitat de la sintaxi en la lingüística: estudiar com enllacem i sumem el valor de les paraules en la formació de pensaments.

- a. El llapis nou ha caigut dins de la paperera

La manera bàsica de combinar el valor de les paraules és simple, ja que consistix en afegir el valor d'unes paraules a unes altres. Posem-ne dos exemples de l'oració de (1a). El valor de la paraula *nou* s'unix al de *llapis* i, com a conseqüència, el receptor sap que l'emissor no parla de qualsevol llapis, sinó d'un llapis que té la característica de ser nou. Per una altra banda, la paraula *caure* indica quina classe de variació ha experimentat el llapis de què parlem.

Notem que, una volta que hem dit per a què aprofita la teoria sintàctica en la teoria lingüística, haurem de definir els conceptes sintàctics de manera que expliquem com es combina el significat de les paraules relacionades sintàcticament. Per a avançar en eixe objectiu, els primers conceptes que necessitem són *nom*, *adjectiu*, *preposició* i *verb*. Abans de mirar què signifiquen eixes paraules, observarem que la concepció que acabem d'exposar està implícitament en esta citació de Ramon Llull: «Paraula està en unió e en tres coses: nom e verb e preposició» (*Llibre de contemplació en Déu*, 327 23; citat en DCVB, *nom* 3). És a dir, la comunicació lingüística (la «paraula») consistix bàsicament en unir les paraules.

2.1.2. Categories, relacions i construccions. Les paraules

Cada paraula és diferent de les altres perquè cada una té un valor privatiu. Però hi han paraules similars i paraules molt diferents. Com ara, intuïm que les paraules *cadira*, *paret*, *carrer* i *bicicleta* (2a) tenen alguna classe de vinculació entre elles. Igual passa en les paraules *redó*, *alt*, *groc* o *nou* (2b). En canvi, si contrastem els dos grups de paraules els trobem prou diferents entre ells. També intuïm que el segon grup de paraules (2b) s'aparta de *fora*, *prop*, *davant* o *damunt* (2c), encara que la intuïció que tenim com a parlants no ens acaba d'aclarir en què consistix la diferència que hi ha entre *groc* i *fora*. Finalment, les paraules *anar*, *créixer*, *parlar* o *portar* (2d) pareixen diferents de les paraules dels tres grups anteriors:

2. Classes sintàctiques de paraules

- a. Noms: *cadira*, *paret*, *carrer*, *bicicleta*
- b. Adjectius: *redó*, *alt*, *groc*, *nou*
- c. Preposicions: *fora*, *prop*, *davant*, *damunt*
- d. Verbs: *anar*, *créixer*, *parlar*, *portar*

Les divergències que hi han entre eixos grups de paraules tenen relació amb la nostra manera de percebre el món en què vivim, com comprovarem tot seguit.

Si mirem a l'entorn, la primera cosa que veurem seran objectes: *cadira, paret, carrer, bicicleta, sostre, finestra, taula, llapis...* Les paraules que representen objectes, animals (incloses les persones), plantes, idees, sentiments i en general conceptes són *noms* (2a). Els noms indiquen totes les entitats que existixen o que la nostra ment ha creat com si foren entitats existents, com ara els noms *democràcia, emoció* o *raó* (al llarg de l'exposició, els anomenarem entitats o coses).

En el cas que centrem ara la nostra atenció en qualsevol de les coses que hem vist (com ara la finestra), percebrem fàcilment que és redona o quadrada, que és nova o vella... Les qualitats que veem en les entitats les podem expressar amb unes paraules que anomenem *adjectius* (2b). Al costat dels adjectius que indiquen característiques internes, també n'hi han que n'expressen d'externes, com ara el lloc en què es troben (*casa cantonera, taula quarta*). Cal dir que no tots els adjectius expressen qualitats, de la mateixa manera que no tots els noms indiquen objectes (com *democràcia* o *emoció*). Així, hi han adjectius que assenyalen quantitats (*molts* i *quatre* en *molts joguets* i *quatre llibres*).

Les característiques que els adjectius indiquen no existixen fora de les entitats que contenen eixes característiques. Així, la referència que indica el color *groc* no existix fora dels objectes que són grocs. Semblantment, la referència de l'adjectiu *nou* no existix fora dels objectes, els animals i els conceptes que considerem nous. Davant d'això, hem de deduir que l'existència de la referència dels adjectius no és independent, sinó que depèn de l'existència de la referència dels noms.

Si ara comparem dos objectes (com ara una taula i un llapis), podrem establir entre ells relacions de lloc (també dites *locatives*): és possible que l'u estiga dins de l'altre, o que estiga fora, o que estiga prop, o lluny, o davant, o darrere... Les paraules que indiquen relacions locatives entre les coses (*dins, fora, prop, lluny,*

davant, darrere...) s'anomenen *preposicions* (2c). Les llengües tenen poques preposicions, ja que les relacions locatives que podem percebre o imaginar entre les entitats són molt limitades. En canvi, la quantitat de noms que pot tindre una llengua és enorme, atés que les entitats que som capaços de percebre o de recrear són potencialment il·limitats. Pel que fa als adjectius, es troben entre els noms i les preposicions: són molt més abundants que les preposicions, però es troben a una bona distància dels noms.

No totes les preposicions indiquen relacions de lloc, fenomen paral·lel al que ja hem comentat en els noms i en els adjectius. Així, la preposició *abans* assenyala una relació de temps (*Va acabar abans que tu arribares*). També n'hi han que expressen relacions purament psicològiques, com ara la finalitat (*per a* en *Ho ha dit per a tranquil·litzar-me*). Per una altra banda, les relacions locatives també depenen dels objectes. Així, no existix una relació d'inclusió sense que un objecte n'incloga un altre.

Mirem ara què representen els verbs (2d). Totes les coses que existixen en el món (o que la nostra intel·ligència o la nostra imaginació han creat) només tenen dos possibilitats d'existència: o bé canvien, o bé perduren. Com ara, un llapis pot tornar-se vell, o pot trencar-se, o gastar-se... Les paraules que expressen els canvis i les permanències dels objectes s'anomenen *verbs*. Hi han pocs verbs que indiquen permanències (*ser, estar, romandre...*), tot al contrari que els que assenyalen canvis, que en són centenars i centenars (*nàixer, créixer, vindre, esclatar, caure...*). Com en el cas dels adjectius i les preposicions, la referència dels verbs també depèn de la referència dels noms. Així, no existix el moviment que anomenem *córrer* sense que algú o alguna cosa faça eixe moviment. En definitiva, ens trobem davant de la dualitat d'Aristòtil *la substància* (els noms) i *els accidents de la substància* (els adjectius, les preposicions i els verbs).

Els quatre conceptes que acabem de descriure són les unitats o elements de la sintaxi i, per tant, són les nocions fonamentals d'eixa part de la teoria lingüística. Com que el terme *categoria* indica un concepte fonamental, és coherent que

les unitats de la sintaxi siguen anomenades *categories* en les gramàtiques tradicionals (com ara en Marvà 1932: §39, Badia 1962, I: 128, Valor 1977: §204-§209, Ruaix 1985: 11). Ací tenim un resum del camí que hem seguit:

3. Les categories sintàctiques i la percepció del món
 - a. Noms: representen objectes (*cadira, taula, llapis...*), sentiments, idees, sentiments i conceptes (*emoció, raó, definició*). Existixen per ells mateixos.
 - b. Adjectius: qualitats i quantitats dels objectes (*redó, alt, nou...; molts, tres*). No existixen fora dels objectes.
 - c. Preposicions: relacions entre els objectes (*dins, prop, davant...; abans...; per a...*). No existixen sense els objectes.
 - d. Verbs: canvis i permanències dels objectes (*nàixer, créixer, vindre, caure...; ser, estar, romandre*). No existixen a banda dels objectes.

Les categories sintàctiques indiquen de quina manera els humans, amb l'objectiu d'interpretar el món en què vivim, discernim, classifiquem i relacionem les sensacions que ens aporten els sentits. Això mostra que les arrels de la teoria lingüística estan vinculades amb la teoria del coneixement humà. La reducció de les categories sintàctiques a quatre apareix pràcticament en unes paraules de Ramon Llull que ja hem vist: «Paraula està en unió e en tres coses: nom e verb e preposició». Només hem de tindre en compte que el terme *nom* s'ha usat a voltes englobant el nom (*nom substantiu*) i l'adjectiu (*nom adjectiu*), concepció que el DCVB exposa.

Per a acabar de descriure la naturalesa de l'objecte d'estudi de la sintaxi, hem de parlar de les *relacions* i les *construccions*. Comentant l'exemple de (1a), hem vist que l'adjectiu *nou* s'unia al nom *llapis*, i el verb *caure* en un temps passat (*ha*

caigut) s'unia a *el llapis nou*. Quan una unitat *es relaciona* o *s'unix* amb una altra, obtenim una *construcció*:

4. Base teòrica de la sintaxi: categories, relacions i construccions

- a. *Relacionant les categories*, obtenim *construccions*
- b. Categoria relacionada amb categoria = construcció
- c. *llapis + nou = llapis nou*

Podem dir, per tant, que la sintaxi té la missió de descriure com es relacionen les categories per a formar construccions, les quals tenen la finalitat d'explicar com es combina el valor de les paraules relacionades sintàcticament. En la teoria sintàctica, els tèmens *funció* i *relació* són sinònims per una raó simple: perquè la sintaxi estudia com *funcionen* les categories, i funcionen *relacionant-se*. Ací tenim una mostra d'explicitar la sinonímia:

5. **sintaxi** *f. 2 GRAM* Part de la gramàtica tradicional que estudia les relacions o funcions dels mots en la frase o oració. (GDLC, DV)

Pel que fa a les paraules, les entrades dels diccionaris expressen d'una manera implícita quines són les seues propietats definitòries: són els membres de les categories sintàctiques. Cada paraula es caracteritza per dos propietats fonamentals: pertànyer a una categoria sintàctica (que és la primera informació que donen els diccionaris) i tindre un valor propi (dit *contingut semàntic*). La semàntica és la part de la teoria lingüística que estudia el contingut semàntic de cada paraula i, les definicions, apareixen en els diccionaris:

6. Les paraules són els membres de les categories sintàctiques. Cada paraula té un valor privatiu, anomenat *contingut semàntic*.
 - a. **taula** *nom femení* [per convenció, reduït a *f.*] Moble que té una part plana en la part superior i usem per a menjar i per a unes

altres activitats.

La concepció de la tradició europea comporta que les categories sintàctiques són com una espècie de calaixera, on hem de posar cada una de les paraules que creem.

2.1.3. Les funcions nucli i modificador. La relació de subordinació

Si la sintaxi estudia com es relacionen o s'unixen les categories, haurem de deduir que la teoria sintàctica serà fonamentalment la definició d'un conjunt de relacions. Caracteritzarem ara la relació més bàsica o general (la que formen el nucli i el modificador) i, en les seccions següents, tractarem relacions més específiques.

L'adjectiu i el verb són *modificadors* del constituent nominal de què depenen, el qual rep el nom de *nucli*. Així, quan diem *El xiquet prim corre*, l'adjectiu *prim* modifica la idea que expressa *xiquet*: no parlem de qualsevol xiquet, sinó d'un xiquet que és *prim*. Correlativament, la paraula *xiquet* és el nucli de l'adjectiu i, per tant, de la construcció. En (7a), hi ha una representació gràfica de les paraules anteriors:

7. Representacions gràfiques

- a. $[[_{\text{nucli}} \textit{xiquet}] + [_{\text{modificador}} \textit{prim}]]$
 b. $[[_{\text{nucli}} \textit{el xiquet prim}] + [_{\text{modificador}} \textit{corre}]]$

D'una manera semblant, el verb *córrer* diu quina activitat fa el constituent nominal *el xiquet prim*, que és el nucli del verb (7b). Les propietats definitòries del nucli i el modificador són dos:

8. *Nucli i modificador*. El nucli es diu així perquè totes les seues propietats sintàctiques perduren en la construcció, mentres que les del modificador desapareixen totes.

- a. [_{construcció nominal} [_{nucli nominal} *xiquet*] [_{modificador adjectival} *prim*]]
 b. [_{construcció nominal} [_{nucli nominal} *El xiquet prim*] [_{modificador verbal} *corre*]]

Eixes propietats sintàctiques són el correlat d'un fet elemental: quan una entitat té una característica (representada per un adjectiu) o experimenta un canvi o una permanència (indicada per un verb), continua sent un objecte. Pel que fa als modificadors, deuen el nom al fet que, afegint el seu contingut semàntic al del nucli, modifiquen perifèricament el contingut semàntic del nucli. En els apartats §2.2 i §2.3, tractarem de quantes maneres concretes els modificadors poden modificar el nucli. Per una altra banda, les propietats de 8 justifiquen que les gramàtiques diguen que la relació que hi ha entre *xiquet* i *prim* és de *subordinació*: si les propietats sintàctiques de *prim* desapareixen totes i les de *xiquet* perduren totes, ausades que l'adjectiu està *supeditat* o *subordinat* al nom.

2.1.4. Adjectiu i verb: coincidències i diferències. Les preposicions

L'adjectiu i el verb són categories que tenen una coincidència i moltes diferències. La coincidència es troba en la manera de funcionar sintàcticament: com ja hem vist en els exemples *xiquet prim* i *El xiquet prim corre*, el contingut semàntic del modificador s'afegix, en els dos casos, al contingut semàntic d'un constituent nominal. Eixa coincidència explica que l'adjectiu (9a) i el verb (9b) concorden, diversament de les preposicions (9c):

9. Concordança de l'adjectiu i del verb, però no de la preposició

- a. Un llibre antic / una gàbia antiga

- b. Ve un camió / Vénen uns camions
- c. Ha posat el llit en el carrer / Ha posat les butaques en les sales

Segons que el nom siga masculí (*llibre*) o femení (*gàbia*), l'adjectiu té una forma (*antic* contra *antiga*, 9a); igual passa en el verb (*ve* contra *vénen*) segons que el subjecte siga singular (*un camió*) o plural (*uns camions*, 9b). En canvi, la preposició *en* no varia siga quin siga el gènere i el nombre dels noms (*el llit* i *el carrer*, *les butaques* i *sales*, 9c). Al costat de la coincidència, l'adjectiu i el verb tenen diverses diferències. Com ara, un constituent nominal pot ser modificat per diversos adjectius (10a), mentres que en general només el pot modificar un verb:

- 10. Una de les diferències entre l'adjectiu i el verb
 - a. Constituent nominal: diversos adjectius (*gàbia redona vella*)
 - b. Constituent nominal: un verb només (*El cérvol se'n va*)

Les gramàtiques tradicionals tracten d'una manera específica les preposicions, ja que els atribueixen una característica que no apareix en cap altra categoria sintàctica: afirmen que és una «categoria relacionant», que uniria un «antecedent» i un «terme» o consegüent. D'una manera més concreta, la preposició és una categoria que té la finalitat de subordinar noms o construccions nominals, mentres que l'adjectiu i el verb es subordinen directament, sense la intervenció de cap preposició:

- 11. Preposició: categoria relacionant entre un antecedent i un terme o consegüent. Permet subordinar noms i construccions nominals (*a*), en contrast amb l'adjectiu (*b*) i el verb (*c*), que es subordinen directament (sense la intervenció de cap preposició).
 - a. tinter sense tinta

- b. tinter blau
- c. El tinter s'ha trencat

Per a justificar eixa concepció, ens fonamentarem en les característiques que hem donat més amunt (§2.1.2). També concretarem la idea que la preposició subordina noms o construccions nominals.

Si una preposició expressa una relació d'inclusió entre dos objectes (12a), n'hi haurà u que serà l'inclouent i, l'altre, l'inclòs (12a.i). Per una altra banda, l'inclouent diu en quin lloc està l'antecedent i, per tant, serà el modificador (12a.ii):

12. La preposició com a categoria que subordina noms i construccions nominals

- a. *Va ficar la pilota en la cistella*
 - i. Implicació semàntica de *en*: l'antecedent és l'objecte inclòs i el consegüent és l'inclouent
 - ii. [_{antecedent o nucli} la pilota] en [_{consegüent o modificador} la cistella]
- b. Ha deixat el llibre damunt la taula
 - i. Implicació semàntica de *damunt*: l'antecedent ocupa la part immediatament superior i, el consegüent, la immediatament inferior
 - ii. [_{antecedent o nucli} el llibre] damunt [_{consegüent o modificador} la taula]
- c. Josep ho ha dit per tu
 - i. Implicació semàntica de *per*: l'antecedent és el factor causat i, el consegüent, és el factor causant
 - ii. [_{antecedent o nucli} Josep ho ha dit] per [_{consegüent o modificador} tu]

En (12bc), n'hi han dos exemples més. Notem que, a més d'arreglar una idea de la tradició, seguim explicant com es combina el contingut semàntic de les paraules gràcies a les relacions sintàctiques. Com que les preposicions no són nucli, el seu contingut semàntic no està modificat per res. Però no són tampoc un modificador, ja que aleshores només incidirien sobre un constituent (el nucli). El fet que la preposició permet subordinar el consegüent a l'antecedent comporta que té dos implicacions semàntiques, com hem vist en (12a) i podem corroborar en (12b.i i 12c.i).

2.1.5. L'ordenament dels constituents sintàctics

L'ordenament de dos constituents sintàctics depèn de la relació sintàctica que hi haja entre ells. L'estudi de l'orde és molt difícil per dos raons. En primer lloc, perquè molts constituents poden canviar del seu lloc bàsic, com podem comprovar en els dos exemples de 13 (el de 13a conté l'orde bàsic o regular):

13. Variacions en l'orde
 - a. Es va deixar la porta oberta
 - b. Es va deixar oberta la porta

L'estudi de l'orde també és molt difícil perquè cada llengua actual es troba immersa en evolucions. Com ara, els nostres avantpassats podien dir espontàniament l'orde de (14a), mentre que ara només diem el de (14b):

14. Evolucions en desenvolupament
 - a. Edat Mitjana: *Ha vingut un teu amic*
 - b. Ara: *Ha vingut un amic teu*

El factor de l'evolució és molt més complicat que l'anterior.

Com a conseqüència de les evolucions, és possible trobar l'orde regular en una llengua i, en una altra, un orde irregular. Com ara, els valencians recorrem a l'ordenament regular quan diem *cadira vella* (nucli + modificador); en canvi, l'anglès recorre ací a l'orde irregular: *old chair* (modificador + nucli). Ara bé, nosaltres també diem el modificador davant del nucli en el cas de l'article (*el carrer*), els adjectius demostratius (*esta taula*) i, en general, els adjectius que indiquen quantitats (*tres taules, moltes taules*).

2.2. DES DELS NOMS FINS ALS OBJECTES. EL SUBJECTE

2.2.1. La finalitat comunicativa de les oracions

En haver explicat quina utilitat té la sintaxi en la teoria lingüística i quins són els fonaments teòrics d'eixa part de la teoria lingüística (§2.1), hem d'explicar com formem les oracions, que són la construcció sintàctica màxima i, per tant, és la construcció que inclou les altres construccions sintàctiques. Això justifica la importància que l'oració té en la concepció de la tradició europea. De fet, explicar la formació de l'oració equival a donar una visió general de la teoria sintàctica.

Quan construïm oracions, ¿què volem comunicar al receptor? Recordem que, si el llenguatge és comunicació, la caracterització d'un concepte lingüístic ha d'incloure la seua aportació a la comunicació. Sabem que al nostre entorn passen coses, que anomenem *fets*. Eixa és la finalitat comunicativa de les oracions (1a). Si ara reflexionem sobre els fets, deduirem característiques que ens ajudaran a comprendre per què les oracions són com són. Quan percebem un fet i volem comprendre'l, hem de fer dos operacions. En primer lloc, hem de buscar a quina part del món li ha passat una cosa (1b.i). En haver fet eixa deducció, com que qualsevol objecte o bé canvia o bé perdura, l'operació que hem de fer tot

seguit és precisar quin canvi o quina permanència ha experimentat eixa part del món (en 1c.i, hi ha un canvi; en 1c.ii, tenim una permanència):

1. Oracions: finalitat comunicativa i implicacions
 - a. Finalitat: representar els fets que percebem en el món
 - b. Parts bàsiques dels fets:
 - i. Part del món a què li ha passat alguna cosa
 - ii. Què li ha passat a eixa part
 - c. Dos exemples
 - i. Un plat ha caigut
 - ii. El plat està trencat

Les persones percebem que en el món quasi tot és dinàmic, quasi tot canvia i, la finalitat de l'oració, és descriure eixe dinamisme permanent comunicant què els passa als objectes a través del temps. En concret, cada oració és com una fotografia d'un objecte i del canvi o la permanència que experimenta. Finalment, la concatenació d'oracions en el discurs intenta passar de la imatge aïllada al film: a la narració, a la història, a la descripció encadenada del món. Podríem dir, com a resum, que *les oracions expressen que l'emissor transmet informació al receptor sobre un fet, és a dir, sobre alguna entitat, a la qual li passa alguna cosa.*

Ara que ja sabem què pretenem quan construïm oracions, hem de fer l'operació predictable. Quan ja ens hem formulat un objectiu, ens preguntem pels mitjans: què haurem de fer per a arribar on volem. Els mitjans sintàctics amb què assolim l'objectiu dit són dos. En primer lloc, l'entitat de què l'emissor vol parlar al receptor l'expressem amb un nom més modificadors restrictius (construcció que és coneguda en les gramàtiques com a subjecte, 2a). En segon lloc, arribem al resultat de dir què li passa al subjecte afegint-li modificadors predicatius (2b):

2. Mitjans sintàctics per a assolir la finalitat comunicativa de l'oració

a. [nom + modificadors restrictius] = subjecte

b. Subjecte + modificadors predicatius = oració

Evidentment, ara haurem de caracteritzar els modificadors restrictius (§2.2.3) i els predicatius (§2.3). Notem que la descripció de la finalitat comunicativa de l'oració (1ab) ja justifica la concepció tradicional de l'oració: en les oracions, hi han dos parts, el «subjecte» (part del món de què volem parlar, 2a) i la «predicació» (què li passa a eixa part, 2b).

2.2.2. L'operació de crear noms: dels objectes a les espècies

El procés de restringir un nom («nom + modificadors restrictius», 2a) és bàsicament el contrari al que hi ha en la creació de noms. Convé, per tant, que primer descriguem de quina manera les persones creem noms. Si mirem al nostre entorn, trobarem que hi ha una infinitat d'objectes. En el cas que haguérem d'anomenar cada objecte amb un nom privatiu, la comunicació lingüística es complicaria molt per dos raons. En primer lloc, perquè necessitaríem una infinitat de noms (u per cada objecte que existix). A més d'eixa dificultat insuperable, encara n'hi hauria una altra més grossa: el fet que el receptor hauria de conèixer sempre les entitats de què parla l'emissor. Així, imagineu que cada full de la vostra llibreta tinguera un nom diferent, i com que cada llibreta és distinta no podríeu parlar amb ningú que no coneguera els fulls i quin nom té cada u. Com podeu comprovar, això no tindria ni cap ni peus. A fi de poder actuar d'una manera racional i eficaç, els pobles han pres, al llarg de la història humana, les mesures que exposarem tot seguit.

Abans de crear noms, les persones hem observat l'entorn físic i hem classificat els objectes o entitats que hi hem vist en *classes* o *espècies*, de tal manera que tots els objectes que tenen una propietat o propietats en comú els bategem amb un nom. D'eixa manera tan simple, resulta que, amb un sol nom (com ara *pedra*), representem tots els membres que inclou l'espècie representada per eixe nom (en l'exemple de *pedra*, la infinitat de pedres que hi ha en el món). En resum:

un nom representa una espècie o classe d'objectes (i qui diu objectes, diu animals o plantes, o una classe de persones, com ara *metge*). Si volem expressar-ho amb una paraula més exacta, podem dir que els noms representen *una espècie d'entitats*.

Les propietats comunes a tots els membres d'una espècie s'anomenen *propietats inherents*. Així, tots els objectes que anomenem *taula* tenen en la part superior una superfície plana en què puguem posar les viandes i fer l'activitat de menjar. Els membres d'una espècie no solen tindre només les propietats inherents, sinó també unes altres, que apareixen en una part dels membres i que, per això mateix, s'anomenen *propietats accidentals*. Com ara, una pedra pot ser redona, però no té per què ser redona, i per això hi han pedres de maneres molt diferents. Davant d'això resultat, haurem de deduir que la propietat de ser redó és accidental del nom *pedra*. En canvi, la neu ha de ser obligatòriament blanca i, per tant, l'adjectiu *blanc* indica una propietat inherent del nom *neu*.

Podríem dir, en síntesi, que el procés de creació de noms és una operació intel·lectual d'abstracció gràcies a la qual anem des dels objectes (que són en nombre infinit i que coneixem d'una manera més reduïda) fins als noms, que són en nombre molt limitat i que podem conèixer molt bé (és a dir, sabem què significa cada u). El resultat és que, dominant un miler de noms, som capaços de parlar sobre les infinitats d'objectes que hi han en el món, i això independentment que el receptor conega o no conega l'entitat de què li volem parlar. Ben mirat, el llenguatge és un artefacte que les persones hem creat per a poder parlar de coses que coneix l'emissor, però no el receptor. De fet, si el receptor ja coneguera sempre el que li diu l'emissor, no caldria que parlàrem:

3. Creació d'un nom: procés d'abstracció; representa una espècie o classe d'objectes.
 - a. Propietats inherents: comunes a tots els membres de l'espècie
 - b. Propietats accidentals: no comunes a tots els membres

2.2.3. L'operació de restringir noms: qualificació i quantificació

Ara comprovarem que els modificadors restrictius fan les operacions contràries a les que hem descrit en la creació de noms. Quan creem un nom, passem d'un conjunt d'objectes (com ara la infinitat de pedres que hi ha en el món) a una espècie (en l'exemple anterior, el nom *pedra*, que les representa totes). En canvi, en la restricció d'un nom passarem d'una espècie a un conjunt d'objectes, que és la part de l'univers de què volem parlar al receptor. Per a aconseguir eixe objectiu, triem aquell nom que representa l'objecte o objectes de què hem de parlar al receptor, com ara *barca* en la segona oració de 4:

4. Hui, ha passat un fet estrany: en el port, ha entrat una barca de pescadors, però sense ningú a bord

El nom seleccionat (*barca*) representa tota l'espècie quan es troba fora de la comunicació lingüística (la paraula *barca* representa totes les barques fora de les oracions).

En haver triat un nom, hem de dir alguna de les propietats accidentals qualitatives que té l'objecte o els objectes de què volem parlar, de tal manera que el receptor es faça una certa idea de quina subespècie li vol parlar l'emissor (com ara de quina classe de cadires: *cadires velles*, *cadires de fusta*, *cadires altes*, *cadires d'un teatre...*). Eixos modificadors (*de pescadors* en la segona oració de 4) reduïxen l'abast referencial del nom a què es troben subordinats: un nom restringit (com ara *cadires velles*) ja no indica tots els membres de l'espècie (en l'exemple, totes les cadires del món), sinó només aquella part que té la propietat accidental que assenyalava el modificador restrictiu (en el nostre exemple, només parlem de les cadires velles). Tenint en compte la propietat que acabem d'exposar, és comprensible que els modificadors que hem descrit s'anomenen *restrictius*, ja que reduïxen o *restringixen* l'abast referencial del seu nucli. A més, com que indiquen propietats accidentals qualitatives, els anomenarem *modificadors restrictius qualificatius* (o *qualificatius* simplement, 5a):

5. Restricció d'un nom: procés de concreció; passem de l'espècie a objec-

tes

a. Restrictius qualificatiu:

- i. [_{nucli} cadires] velles,
- ii. [_{nucli} cadires] de fusta

b. Restrictius quantitatiu:

- i. S'han trencat tres [_{nucli} cadires velles]
- ii. Han portat moltes [_{nucli} cadires de fusta]

Quan ja hem assenyalat al receptor de quina subespècie li volem parlar (5a), li hem de dir també de quina quantitat d'eixa subespècie li volem comentar alguna cosa (5b). Eixos modificadors també restringeixen l'abast del nucli nominal a què es troben subordinats. En els exemples anteriors, no parlem de totes les cadires velles, sinó només de tres. En el cas de l'altre exemple, no fem un comentari sobre totes les cadires de fusta, sinó únicament sobre una part elevada (*moltes*). Com que eixos modificadors restringeixen assenyalant propietats accidentals quantitatives, els anomenarem *modificadors restrictius quantitatus* (o simplement *quantitatus*).

Quan no hi han modificadors qualificatiu (6a), és senyal que parlem en general de l'espècie que representa el nom, sense especificar cap subespècie:

6. Absència de qualificatiu

- a. *M'han donat un grapat de cireres. ¿En vols?*

Així, l'oració de 6 comporta que a l'emissor no li interessa precisar quina classe de cireres li han donat i, per tant, no diu si eren verdes o madures, dolces o amargues, grosses o menudes, de l'Alt Palància o de la Vall de Gallinera, etc.

Els modificadors quantitativs són els que fan que un nom remeta *realment* o *actualment* a objectes del món. Si tornem a llegir les oracions de 3 i pensem en la interpretació que hem fet, comprovarem que, en sentir *una barca de pescadors*, ens hem imaginat una barca mitjana, apta per a eixir a la mar, però de pocs pasatgers. En canvi, no ens hem imaginat pescadors. Semblantment, si una dona diu que li han regalat *unes sabates de ball*, ens imaginem una classe de sabates, però no cap ball:

7. Presència (a) i absència (b) d'adjectius quantitativs
 - a. Una barca, tres pantalons, moltes camises
 - b. Una barca de pescadors, unes sabates de ball

Tenint en compte l'efecte que genera la presència (7a) i l'absència d'adjectius quantitativs (7b), és comprensible que hi hagen lingüistes que anomenen els modificadors restrictius quantitativs com a (*modificadors restrictius*) *actualitzadors*. Habitualment, anomenarem els adjectius quantitativs com a quantitativs, que és una paraula que els alumnes dominen com a parlants.

2.3. DES DELS OBJECTES FINS ALS FETS. LA PREDICACIÓ

2.3.1. Els constituents bàsics de la predicació

Ara, hem de passar d'un objecte a un fet recurrent a la predicació, en la qual hi han tres constituents bàsics: el verb, el temps i els circumstancials. Ja sabem que el verb assenyalava el canvi o la permanència que experimenta el subjecte. El temps indica en quin període de temps es produïx el canvi o es manté la permanència. Ací, convé que ens preguntem per què el verb i el temps van units en les llengües (a voltes en la mateixa forma fònica: *pense*)

1. Unió del verb i del temps

- a. *jo pense* = «pensar + present d'indicatiu»
- b. *jo pensava* = «pensar + imperfet d'indicatiu»

La resposta està en la caracterització semàntica dels verbs. No podem saber si una entitat canvia o perdura sense comparar-la en dos moments diferents de la seua existència.

Els circumstancials són constituents de la predicació que són opcionals des del punt de vista sintàctic. La seua naturalesa teòrica és molt semblant a la que tenen, en la restricció, els modificadors qualificatius. Realment, de la mateixa manera que els modificadors qualificatius indiquen propietats accidentals qualitatives d'una espècie (representada per un nom: *teula roja de fang*), quasi igualment fan els circumstancials. L'única diferència és que els circumstancials assenyalen propietats accidentals qualitatives que pertanyen a un fet o esdeveniment. Posem-ne un exemple per a comprovar-ho (2a):

2. Circumstancials: són els constituents de la predicació que expressen alguna de les característiques qualitatives no necessàries en què es produïx un fet (lloc, instrument, manera, companyia, causa, efecte, condició, etc.).
 - a. El seu gos va córrer com corre una estruç

El constituent *com corre una estruç* de (2a) expressa una característica circumstancial del fet *el seu gos va córrer*, ja que, per a poder dir que un gos corre, no és necessari que eixe gos córriga com una estruç. Les classes semàntiques de circumstancials depenen sobretot del contingut semàntic de les preposicions (locatives, de companyia, de temps, de finalitat...), que és un tema que no desenvoluparem ací.

Per a seguir caracteritzant la predicació, convé que observem que el verb i el temps són una classe de modificadors que tenen una naturalesa teòrica molt diferent de la que tenen els modificadors restrictius. La finalitat dels modificadors restrictius és transformar un nom en la representació d'un objecte. En canvi, el verb i el temps ja no tenen eixa finalitat. Vegem-ho amb un exemple:

3. Diferència entre els modificadors restrictius i els predicatius

- a. [*Tres magranes del teu magraner*] han caigut pel vent

En eixa oració, el nom *magranes* i els modificadors de la restricció [*el teu magraner*] i [*tres*] tenen la finalitat d'assenyalar un objecte del món (o uns objectes). En canvi, els dos constituents de *han caigut* (el contingut semàntic de *caure* i el temps anomenat *pretèrit indefinit*) i el circumstancial *pel vent* tenen l'objectiu de dir què li passa a l'objecte que hem representat prèviament. Eixe procés simple és l'esqueletatge bàsic que permet a l'emissor comunicar fets al receptor.

2.3.2. L'oració. Simplicitat de la sintaxi

En haver tractat la restricció (§2.2.3) i la predicació (§2.3.1), estem en unes condicions adequades per a definir l'oració. Definir qualsevol construcció sintàctica és dir quins constituents hi han i quines relacions unixen els constituent (en el cas de l'oració, «nom + restricció + predicació»). L'exigència de definir les construccions sintàctiques després d'haver caracteritzat els constituents i la relació que els unix implica que no podem definir l'oració sense haver caracteritzat els conceptes següents:

4. Nocions prèvies a la definició de l'oració

- a. *categoria* i *funció*
- b. *nom*, *adjectiu* i *preposició*

- c. *nucli i modificador*
- d. *modificadors restrictius del nom*
- e. *verb i temps*
- f. *circumstancials*

En definitiva, no és possible descriure bé què és l'oració si primer no hem caracteritzat tots els conceptes més generals de la sintaxi, no debades l'oració és la construcció sintàctica més incloent que podem elaborar. Unint les finalitats comunicatives que hem descrit i els constituents i relacions que hem caracteritzat, podríem fer la proposta següent:

5. L'oració és la construcció sintàctica màxima i, per tant, és el límit superior de l'objecte d'estudi de la sintaxi. Té la finalitat comunicativa de representar fets o esdeveniments, objectiu que assolim desplegant dos operacions: en primer lloc, hem d'assenyalar de quines entitats volem parlar al receptor; en segon lloc, hem de dir què li passa a eixa part del món. Per a expressar de quines entitats volem parlar, hem de subordinar constituents restrictius a un nom, construcció que s'anomena *subjecte*. A fi que el receptor sàpia què li passa a eixa part del món, és indispensable recórrer a un verb (que expressa quin canvi o permanència experimenta el subjecte) i a un temps (que indica en quin període temporal es produïx el canvi o es manté la permanència). Finalment, l'emissor pot expressar alguna de les característiques circumstancials que concorren en la realització de l'esdeveniment, com ara el lloc en què es produïx o la causa per què s'ha originat.

Tal com es presenta habitualment, el món de la sintaxi no pareix simple, però eixe resultat és més que res un efecte d'absències teòriques i d'errors. La veritat és que podem donar una visió general sobre el conjunt de l'oració amb no massa conceptes: explicant quatre classes de modificadors del nom:

6. Modificadors del nom
 - a. restrictius
 - i. qualificatius (opcionals)
 - ii. quantitativs (obligatoris per al subjecte)
 - b. predicatius
 - i. verb i temps (obligatoris)
 - ii. circumstancials (opcionals)

Deixant de banda casos que no escau ací comentar (Saragossà 2003: §3.2.6), els quantitativs són obligatoris en el subjecte perquè eixa part de l'oració ha de representar una part del món i sabem que els quantitativs fan que parlem *realment* o *actualment* d'entitats (recordem el contrast que hi ha en *una barca de pescadors, unes sabates de ball*, §2.2.3, 7b).

2.4. EL RÈGIM I L'OBJECTE DIRECTE

2.4.1. Naturalesa i abast del règim

En les gramàtiques, el terme *complement* sol ser molt poc clar perquè s'usa amb tres valors molt diferents: com a *modificador*, com a *modificador regit* i com a concepte que també inclou l'objecte directe. Ja hem definit el concepte *modificador* (§2.1.3); ara, descriurem succintament què són els constituents regents i els constituents regits; en el punt següent (§2.4.2), tractarem l'objecte directe. Hem vist que el concepte *modificador* té naturalesa sintàctica perquè aprofita per a explicar com funciona el nom, l'adjectiu i el verb. A més, té un abast molt gran. En canvi, el règim té un abast molt més reduït i, sobretot, té una naturalesa bàsicament semàntica.

Definirem el règim de la manera següent: un constituent és regit si està implicat pel contingut semàntic d'un constituent previ, que és el regent. Amb uns quants exemples, ho comprovarem. Si subordinem al subjecte el verb *anar* (1a), com a conseqüència del contingut semàntic d'eixe verb podrem usar un circumstancial d'origen (*de Paterna*), un circumstancial de destinació (*al Grau*) i un circumstancial de trajecte (*pel llit nou del Túria*). Justament perquè els circumstancials regits estan implicats pel contingut semàntic del verb destaquen sobre els circumstancials no regits (*amb el cotxe d'Antònia* en 1a) i fa la impressió que són més importants:

1. Constituents regits: implicats pel contingut semàntic d'un constituent previ, el regent. Classes de regent:
 - a. Subjecte i verb: *Amb el cotxe d'Antònia*, [_{regent} *Rosa ha anat*] [_{regit} *de Paterna*] [_{regit} *al Grau*] [_{regit} *pel llit nou del Túria*]
 - b. Nom i adjectiu qualificatiu: *Això està en el* [_{regent} *carrer paral·lel*] [_{regit} *al carrer de sant Roc*]
 - c. Nom i adjectiu quantitatiu: *Tinc* [_{constituent regent} *més edat*] [_{constituent regit} *de la que has dit*]
 - d. Nom: *La* [_{regent} *decisió*] [_{regit} *d'Empar*] *és molt bona*

Molts manuals només tenen en compte el règim verbal, però els adjectius i els noms també poden ser regents. Així, si subordinem l'adjectiu qualificatiu *paral·lel* a un nom (1b), hem de dir en relació a quina altra entitat és paral·lela. Similarmet, si subordinem l'adjectiu quantitatiu *més* a un nom (1c), hem de dir quin nom quantificat és inferior (en l'exemple, el subjecte té una edat superior a una quantitat dita en el discurs previ). Finalment, un nom pot ser tot sol un constituent regent. Així, l'ús del nom *decisió* comporta que hem dir qui ha pres la *decisió* (1d), què ha decidit o alguna circumstància (*la decisió d'ahir*).

Els exemples anteriors no solament mostren que el concepte *règim* deriva del contingut semàntic d'una part de les paraules. També són vàlids per a veure que eixa noció no explica com funciona ni el nom, ni l'adjectiu ni el verb. De fet, els constituents regents poden ser molt diferents. El constituents regits no són tan variables. Són sempre noms subordinats (és a dir, no poden ser ni verbs ni adjectius). Però poden ser circumstancials (1a) i qualificatius (1bd). Si ara tornem al principi, comprendrem que no té res de positiu usar el terme *complement* com si indicara alhora dos conceptes (*modificador* i *constituent regit*) enormement diferents, tant per la seua naturalesa com per l'abast.

Convé notar que la caracterització que hem proposat per a la noció *règim verbal* (lligada al moviment) comporta que els verbs que indiquen permanències (*ser, estar, semblar...*) no tenen *règim*. Pel que fa a l'enriquiment que comporta el *règim verbal*, a primera vista és una obvietat afirmar que els verbs de moviment aporten a la comunicació l'expressió del moviment. Tanmateix, si tenim en compte que cada oració és com una fotografia d'un objecte i el canvi o permanència que experimenta, començarem a comprendre per quina raó la noció de *règim verbal* és important per a la comunicació lingüística. Els verbs de moviment i els circumstancials locatius regits fan l'operació meravellosa d'aconseguir que una oració no siga una sola fotografia del món, sinó una successió de fotografies: les que hi han entre el principi del moviment i el final. Com ara, una oració que continga *anar de... a...* comporta que el receptor s'ha d'imaginar una successió d'imàtgens en què el subjecte comença a moure's (origen), travessa una sèrie de llocs (trajecte) i s'encamina cap a la destinació. Vet ací de quina manera el llenguatge va precisant-se a fi d'augmentar la capacitat de descriure el món en què vivim.

Pel que fa a la creació dels *règims verbals abstractes* a partir dels concrets (*parlar de, contribuir a, transigir en*), els lectors interessats trobaran alguna reflexió en Saragossà (2003: §3.2.5).

2.4.2. L'objecte directe. La transitivitat i la intransitivitat

Entenc que la concepció que la tradició europea té de l'objecte va molt ben encaminada, de tal manera que només convé precisar-la per a reduir les excepcions i per a explicitar la seua naturalesa. Per a la tradició, l'objecte directe és un constituent similar al subjecte. De fet, és ben habitual dir que les funcions del nom són tres: ser subjecte, ser objecte directe i subordinar-se recurrent a una preposició. Quan una gramàtica actua així, no solament dóna a entendre que l'objecte directe té naturalesa sintàctica, sinó també que està quasi a l'altura del subjecte. Per a donar suport a eixa opinió, notarem que el verb no solament expressa els canvis i les permanències del subjecte, sinó també de l'objecte directe:

2. Proximitat entre el subjecte i l'objecte directe

- a. El pare havia portat el seu fill a cal metge
- b. Va tirar la pedra a la teulada
- c. Volia tallar la taula en dos parts

En la primera oració, el moviment espacial que fa el constituent *el seu fill* és el mateix que fa el subjecte. En el cas del verb *tirar*, la pedra fa un moviment cap a la destinació i, per tant, experimenta un canvi. En (2c), el verb *tallar* comporta separacions en la referència de l'objecte directe. Per a interpretar eixa realitat empírica, recordarem que la caracterització de la tradició (constituent de la predicació sobre el qual recau l'acció que fa el subjecte) lliga el subjecte a la causa i les seues propietats (anterioritat, independència) i, l'objecte directe, va unit a l'efecte i les seues propietats (posterioritat, dependència). Eixa concepció és la que explica el nom que la lingüística tradicional ha donat als verbs que apareixen amb un objecte directe: *verbs transitius*. Quan hi ha un objecte directe, l'acció o canvi que fa el subjecte *transita* o passa fins a l'objecte directe, el qual, com a conseqüència d'eixe procés, rep els efectes. Mirem com ho explica Valor (1977: §146): «els verbs transitius expressen una activitat de l'ésser, que ix d'ell

i s'exerceix sobre un objecte». Complementàriament, els verbs que apareixen sense objecte directe eren anomenats verbs intransitius, ja que aleshores la variació que experimenta el subjecte no té conseqüències sobre cap constituent de la predicació. En paraules de Valor: «els verbs intransitius expressen una activitat de l'ésser que no ix d'ell i, per tant, no s'exerceix sobre cap objecte».

Hi han autors que qüestionen la concepció de la tradició perquè, encara que és aplicable a centenars i centenars de verbs, en algun cas pareix que no ho és. Davant d'eixa situació, el camí adequat és explicar les poques excepcions. Per a aconseguir eixe objectiu, observarem que no és necessari que el subjecte i l'objecte directe experimenten canvis: també poden ser permanències, que és el cas del verb *tindre* (3a). Quan una persona té una cosa, ni la persona ni la cosa canvien en res. El verb *tindre* és una espècie de verb locatiu, ja que indica que l'objecte directe es troba dins del subjecte d'una manera o altra. El sentit locatiu pot ser literal, com ara en els exemples de (3bc):

3. Verbs transitius a primera vista excepcionals. *Tindre*

- a. L'any passat tenia tres oficis
- b. Les persones tenim dos cames
- c. Aquella biblioteca té molts llibres

Si no hi ha una inclusió material (3a), interpretem que l'existència de l'objecte directe depén del subjecte. En definitiva, el subjecte va lligat a l'origen i a la independència, que són propietats de la causa; i l'objecte directe va associat a la destinació i a la dependència, que són propietats de l'efecte.

També és possible que el subjecte experimente un canvi i l'objecte directe una permanència, o al revés. Eixa dualitat podria ser útil per a explicar els verbs de percepció, com ara *mirar* i *veure*:

4. Verbs transitius a primera vista excepcionals. Verbs de percepció
 - a. Va mirar tota l'habitació
 - b. Sense voler, la va veure passar pel carrer
 - c. ^{???} Va mirar tota l'habitació sense voler
 - d. Ho va veure sense voler

En el cas del verb *mirar*, el subjecte fa un canvi voluntàriament, mentre que l'objecte directe fa la impressió que no experimenta cap variació. A la inversa, quan usem el verb *veure* hi ha un objecte extern que arriba a la nostra vista sense que nosaltres hi fem res, i justament per això eixe verb admet el constituent *sense voler*, contràriament al verb *mirar* (4cd).

La creació semàntica dels verbs transitius (i la noció que en deriva, l'objecte directe) és un fenomen més abstracte que els verbs de moviment (i la noció que en resulta, el règim verbal). Com ja hem dit, els verbs de moviment i els circumstancials regits aconseguixen que una oració no siga una sola fotografia del món, sinó una successió de fotografies: les que hi han entre l'origen i la destinació. Això, certament, ja és molt. Però la creació semàntica dels verbs transitius va més enllà, atés que l'expansió creativa del llenguatge passa del moviment físic (el règim verbal) a un moviment psíquic: aquell que hi ha entre la causa (associada a l'origen) i l'efecte (lligada a la destinació). La transitivitat representa que les persones hem introduït en el cor de l'oració la dualitat «causa i efecte», de tal manera que els verbs transitius són una espècie de pont entre el subjecte (la causa) i l'efecte (l'objecte directe).

Des del punt de vista sintàctic, els verbs intransitius funcionen com hem dit més amunt: afegint el seu contingut semàntic al subjecte, com si fóra un adjectiu. En canvi, el contingut semàntic dels verbs transitius explicaria quins canvis o permanències experimenten el subjecte i l'objecte directe, de tal manera que

eixos verbs funcionarien com les preposicions: repercutint sobre dos constituents. En conseqüència, és factible proposar la definició següent:

5. Objecte directe: és el constituent de la predicació que rep efectes del canvi o la permanència que experimenta el subjecte. Sintàcticament, és un constituent nominal subordinat al subjecte per mitjà del verb.

Cal dir que el resultat a què hem arribat no s'aparta de la tradició en dos sentits: hi han dos classes de verbs (els intransitius i els transitius), i l'objecte directe és una funció del nom perquè, diversament dels qualificatius (*llapis de fusta*) i dels circumstancials (*anar de costat*), el nom es subordina sense cap preposició.

3. RECAPITULACIONS

3.1. CONCLUSIONS SINTÀCTIQUES

Cal dir que la teoria exposada té ben poc de nova. En realitat, és la concepció de la tradició europea amb dos variacions: en primer lloc, hem explicitat idees que en la gramàtiques tradicionals apareixen d'una manera implícita; en segon lloc, quan hi han variacions hem procurat buscar quina actuació és més coherent. Com ara, la majoria de les gramàtiques tradicionals comencen la sintaxi per l'oració, però n'hi han (Fabra 1918, 1956; Par 1923) que defnixen l'oració quan ja han tractat els seus constituents.

Com que el llenguatge és una creació humana, hem començat per mostrar la relació que hi ha entre les categories sintàctiques i la percepció humana (els noms representen objectes; els adjectius indiquen qualitats i quantitats dels objectes; les preposicions bàsiques expressen relacions locatives entre els objectes –*dins, davant, prop...*–; els verbs assenyalen els canvis i les perduracions dels objectes; §2.1.1). Cal dir que eixa concepció és tan vella com Aristòtil.

Per a explicar per què necessitem la teoria sintàctica per a entendre la comunicació lingüística, hem fet una proposta quasi evident: la sintaxi ha d'explicar com unim el valor de les paraules que ens diu l'emissor per a entendre què ens vol comunicar (§2.1.2). Per a aconseguir eixe objectiu, hem d'explicar de quina manera els elements de la sintaxi (les categories: nom, adjectiu, etc.) formen construccions.

En donar una finalitat a la sintaxi, cal ser conseqüents amb eixa operació: la definició de totes les relacions sintàctiques tindrà l'objectiu d'explicar com combinem el valor de les paraules. Eixa condició ja apareix en la definició de la relació sintàctica més bàsica (la del nucli i el modificador, §2.1.3). Una de les propietats que té el modificador és la que indica el seu nom: el seu contingut semàntic s'afegix al del nucli i, com a conseqüència, el modifica (quan diem *taula redona*, no parlem de qualsevol taula, sinó d'una taula que té la característica de ser redona).

Quan ja hem explicat per què necessitem la teoria sintàctica, ens hem d'enfrontar a la formació de les oracions. Les oracions són la mar on desemboquen els rius de les categories. Són el resultat final i, també, el concepte que acaba de donar sentit a la sintaxi. Quan les persones mirem el món, en realitat no percebem objectes, sinó *fets*, i les oracions tenen eixa finalitat comunicativa: representar fets (§2.2.1). En un fet, hi han dos parts: d'una banda, un objecte; de l'altra, eixe objecte experimenta o bé una variació (*caure, créixer, desfer-se...*) o bé una perduració (*ser, estar, semblar...*). Per a saber com expressem els fets, hem d'explicar com funcionen les categories sintàctiques.

Hem vist que el nom és la categoria fonamental perquè és la que dona sentit a les altres (els adjectius expressen qualitats i quantitats dels objectes, etc.). En l'elaboració de les oracions, passa igual. Amb un nom i modificadors restrictius (*determinatius* en la tradició), l'emissor expressa de quin objecte vol parlar. Hem arribat a la construcció que és coneguda com a subjecte (§2.2.3). En la creació de noms, hi ha un procés abstractiu (passem dels objectes a les espècies, §2.2.2);

en canvi, en la formació del subjecte hi ha el procés contrari (anem de l'espècie als objectes).

En haver dit sobre quina entitat vol parlar, l'emissor ha de dir què li passa al subjecte i, per a aconseguir-ho, ens valem de tres constituents, dos obligatoris i u opcional. En primer lloc, el verb expressa quin canvi o quina permanència experimenta el subjecte. En segon lloc, el temps diu en quin període temporal s'ha produït el canvi o la permanència del subjecte. La unió del subjecte, el verb i el temps representa la part fonamental del fet (§2.3.2). En tercer lloc, l'emissor pot dir alguna de les circumstàncies en què s'ha produït el fet (el lloc, l'instrument, la causa, la finalitat, etc., §2.3.3). Realment, el mecanisme bàsic que apliquem per a formar oracions és molt simple. Molt simple i molt conegut, perquè eixe saber ve de l'època de Plató i Aristòtil.

Hem acabat parlant de dos conceptes molt diferents, el règim verbal i l'objecte directe. En la predicació, els constituents regits són circumstancials que destaquen perquè estan implicats pel contingut semàntic del verb (com ara, el verb *anar* comporta un origen, una destinació i un trajecte). Des d'un punt de vista comunicatiu, el primer règim que deguérem crear és el que va lligat als verbs de moviment, els quals fan avançar la comunicació lingüística. Els verbs intransitius que no comporten constituents regits (com ara *créixer*) són com una fotografia d'un objecte. En canvi, els verbs de moviment són una successió de fotografies: les que hi han entre el punt de partida i el punt d'arribada. Hem passat de la fotografia al film (§2.4).

L'objecte directe és una noció sintàctica, ja que els verbs transitius funcionen d'una manera diferent als verbs intransitius. Els intransitius només incidixen sobre el subjecte; en canvi, els transitius diuen quin canvi o quina permanència experimenta el subjecte, i quina repercussió té el canvi (o la permanència) en l'objecte directe. Eixes propietats comporten que, quan els pobles creen els verbs transitius i l'objecte directe, posen la relació de causa (el subjecte) i efecte (l'objecte directe) en el cor de l'oració (§2.4.3).

3.2. CONCLUSIONS PEDAGÒGIQUES

La proposta exposada té com a fons la tradició europea i, com a font immediata, la gramàtica de Saragossà (2003). A través del camí que hem recorregut, he intentat mostrar que és exposable d'una manera ordenada i comprensible. Ara bé, eixa proposta ¿és aplicable a l'escola? Tal com està exposada, entenc que no. Caldria adaptar-la a l'escola. Per a aconseguir eixe objectiu, convé diferenciar dos factors: d'una banda, la finalitat comunicativa que té un concepte; de l'altra, els mitjans lingüístics que hem creat per a assolir la finalitat comunicativa. Com ara, la finalitat de construir oracions és expressar fets, i un fet és bàsicament un objecte i el canvi que experimenta. Per a assolir eixos objectius, hem desplegat una pluralitat de conceptes: *nom, modificadors restrictius, verb, temps i circumstancials*.

En una primera etapa escolar, la teoria sintàctica s'hauria de reduir als objectius comunicatius, que és la part més simple i, també, la que més ens interessa. Quan els alumnes ja hagueren comprés i assimilat eixa part de la teoria sintàctica, seria el moment de reprendre-la i, a cada finalitat comunicativa, afegir els instruments sintàctics que hem creat per a assolir l'objectiu. Tant una aplicació com l'altra demanen investigacions particulars i l'experiència docent. És a dir, les propostes convé que les fem professors d'escoles i d'instituts.

3.3. EL MARC GRAMATICAL DE LA PROPOSTA

A fi que els lectors puguen inserir la proposta sintàctica en el marc gramatical a què pertany, acabaré descrivint el marc general de Saragossà (2003). El manual procura seguir un orde sistemàtic o deductiu. Així, en l'índex s'observa que la primera operació és descriure la comunicació humana i assenyalar quin subconjunt de la comunicació és l'objecte d'estudi de la lingüística (mireu baix el resum de l'índex, §1.1). En fer eixes operacions, el pas següent és definir l'objecte d'estudi de cada part de la teoria lingüística (la sintaxi, la semàntica, la morfologia o flexió, etc.; resta del capítol primer, §1).

Després de descriure el fons general de la teoria lingüística, el capítol segon s'encara a l'objectiu de definir les primeres relacions sintàctiques que hi han en l'oració. Primer, vénen les relacions sintàctiques restrictives (que en la tradició europea s'anomenen ara *determinatives*, ara *especificatives*, §2.1). Eixa operació sintàctica es completa amb l'estudi semàntic i flexiu d'aquelles paraules que, a més de poder funcionar en eixe àmbit sintàctic, també complixen la condició de tindre un contingut semàntic més sistemàtic o estructurat (això és, els adjectius quantitatius, els demostratius, els possessius, etc.; resta de §2). També s'hi definix el concepte *pronom*, el qual, encara que és sintàctic, no és una categoria sintàctica (§2.5). La caracterització proposada es completa amb un estudi del contingut semàntic dels pronoms forts.

Convé aclarir que eixa manera d'actuar és la mateixa que apareix en aquelles gramàtiques tradicionals que no separen les categories i les funcions (com ara la de Fabra de 1956, o el manual d'Anfós Par, de 1923): després de caracteritzar una relació sintàctica (en el cas del capítol segon del manual, la restricció), convé estudiar la semàntica i la flexió de les paraules que hi poden funcionar (o que hi funcionen bàsicament). Actuant d'eixa manera, la sintaxi i la semàntica no es tracten separades, sinó imbricades: a partir del marc sintàctic, cal passar a la semàntica (les paraules que hi poden funcionar). Diguem de passada que ací hi ha una de les maneres de mostrar que, per a la tradició europea, la sintaxi és la part més bàsica de la teoria lingüística.

L'objectiu del capítol tercer és la caracterització de l'àmbit sintàctic de la predicació (§3.1), que es completa amb l'estudi de dos nocions poc clares, el règim verbal (§2.1) i l'objecte directe (§2.2). El capítol quart tracta uns constituents lingüístics que solen estudiar-se d'una manera molt poc satisfactòria, els pronoms febles (§4), de tal manera que unes nocions que no són especialment conflictives fan finalment la impressió de ser tan complicades, que u diria que són incomprendibles. Com els títols ja indiquen, el manual procura que els alumnes siguen conscients de les diferències que hi han entre el valencià i el castellà.

La part de llengua del manual es clou amb una exposició sobre la fonètica (§5), sobre els fets més generals de la flexió nominal i la verbal (§6) i sobre l'ortografia (§7). Eixe darrer capítol es dedica a desfer prejudicis. En concret, explica per quina raó les ortografies romàniques són com són, i demostra que l'ortografia del castellà és molt més irregular del que solem pensar, mentres que, si l'ortografia del valencià pareix difícil a una part dels valencians, no és per dificultats internes, sinó per falta de practicar la lectura i l'escriptura en valencià. Ací tenim un resum de l'índex:

1. L'especificitat del llenguatge dins els sistemes de comunicació
 - 1.1 La comunicació. La complexitat de les llengües: la causa més bàsica
 - 1.2 Introducció a la sintaxi. Les categories sintàctiques. Finalitat de la sintaxi. Categories i funcions. Les construccions. Les funcions *nucli* i *modificador*
 - 1.3 Introducció a la semàntica. El concepte *paraula*. La polisèmia.
 - 1.4 Introducció a la morfologia. Definició. Gènere i nombre. L'expressió del temps en els verbs. La concordança de l'adjectiu i del verb
 - 1.5 Derivació i composició. La retòrica o discurs. La fonètica i la grafia
2. Dels noms als objectes. Els modificadors restrictius
 - 2.1 La restricció del nom. Creació de noms. Qualificació i quantificació
 - 2.2 Els adjectius quantitatius. Els numerals valencians i els castellans.
 - 2.3 Els qualificatius locatius. Adjectius qualificatius ordinals
 - 2.4 El sistema de la determinació. L'article. L'*un* presentador. Demonstratius

- 2.5 Els pronoms. Concepte. Personals, febles i indefinits.
- 2.6 Els adjectius possessius. *Mateix / altre. Mitjà i mitjan*
3. Des dels objectes fins als fets. Els modificadors predicatius
 - 3.1 La predicació sobre el subjecte. Constituents bàsics. Circumstancials. Oració
 - 3.2 Règim verbal. Locatiu d'origen, de trajecte i de terme. Aportació comunicativa
 - 3.3 L'objecte directe. Concepte; *tindre, mirar i veure*
 - 3.4 Semàntica dels temps. Els pretèrits definit i indefinit: nom i ús bàsic.
 - 3.5 L'oració composta. La coordinació.
4. Els usos més bàsics dels pronoms febles
 - 4.1 Els conceptes *rema* i *tema*. Variacions en l'ordenació de l'oració
 - 4.2 Les propietats més bàsiques dels pronoms febles. Substituïdors. Posició
 - 4.3 Pronoms febles de l'objecte directe (*es, en, el i ho*).
 - 4.4 usos pronominals secundaris. L'aplicació del pronom *en* al subjecte
 - 4.5 Pronoms febles aplicats a tèrmens de moviment: *li i hi*.
 - 4.6 Els pronoms *em, et, ens* i *us.*: bifuncional (objectives i terme de moviment)
 - 4.7 Usos pronominals secundaris dels pronoms *es, li, en i ho*
 - 4.8 La combinació de pronoms febles. Justificació de l'ordenació
5. Fonologia valenciana

- 5.1 Fonologia sintagmàtica. La síl·laba: vocal i consonants. *Difong* i *hiat*
- 5.2 Les vocals. Vocalisme tònic i àton. Difongs decreixents en *u*; *iu* i *ui*
- 5.3 Les consonants. Diferències entre les síl·labes del valencià i del castellà
6. Morfologia valenciana
 - 6.1 El gènere i les conjugacions
 - 6.2 Flexió nominal. El gènere. Diferències amb el castellà.
 - 6.3 Flexió verbal. Primera conjugació. Tercera conjugació. Segona conjugació
7. L'ortografia valenciana: entre els prejudicis i la ciència
 - 7.1 ¿Hi han llengües que s'escriuen com es parlen? Fonemes i al·lòfons
 - 7.2 Irregularitats de les ortografies romàniques. Anàlisi de la lletra *y*
 - 7.3 L'ortografia valenciana, ¿és difícil de dominar? Lletres irregulars en castellà. El problema real de l'ortografia valenciana: l'ús social del valencià
 - 7.4 Accentuació. La dualitat *potència* / *Maria* en valencià i en castellà